

Л. И. Дидух

**ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНАЯ
КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ**

В статье рассмотрена характеристика содержания информационно-коммуникационной компетентности преподавателя как составляющей его профессиональной компетентности, а также составляющие компоненты информационно-коммуникативной компетентности.

L. I. Dyduh

**INFORMATION AND COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE
TEACHER**

The characteristic of contents of informative-communicative competence of a teacher as a constituent part of his professional competence and also communicative competence have been considered in the article.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2012

УДК 502/504+[378.094.016: 502/504](477)

*Лутковська С.М.,
м. Вінниця, Україна*

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПЕРЕРОБНОЇ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
В АГРАРНОМУ КОЛЕДЖІ**

Постановка проблеми. Розвиток аграрної вищої школи в сучасному суспільстві передбачає впровадження в педагогічний процес нових концепцій, технологій навчання та виховання, використання результатів науково-педагогічних досліджень. Наявні засоби управління навчальною діяльністю студентів показують, що вони здебільшого відображають дію об'єктивного та суб'єктивного чинників і спрямовані на зниження дії відповідних суперечностей. Слід відзначити, що нині в навчально-виховному процесі аграрних коледжів недостатньо враховується дія особистісного та людського чинників, а також процесів інтеграції, диференціації та глобалізації. Майже не створюються умови рефлексії результатів власної діяльності студентів – майбутніх молодших спеціалістів переробної харчової промисловості, а також прийняття рішень у процесі розв'язання еколого орієнтованих навчальних ситуацій.

Інноваційні технології – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів. Система ґрунтується на внутрішніх умовах навчання. Тому «педагогічні технології» пов'язані з ідеями та досвідом психології, соціології, системного аналізу тощо.

Педагогічна технологія – це цілеспрямована система. Ми звикли до визначення мети навчання, виходячи з комплексного підходу поєднання освітньої та виховної мети [3, с. 14]. Нині особлива увага приділяється розвитку творчих здібностей студентів. Найбільш поширеним є когнітивний та гуманістичний підходи.

Аналіз останніх досліджень. Уведення в освітнє середовище інноваційних технологій, в основу яких покладено цілісні моделі навчально-виховного процесу та які засновано на діалектичній єдності методів і засобів, пов'язане, насамперед, із модернізацією системи освіти.

Філософські концепції інноваційного розвитку освіти у сучасному гуманістичному вимірі досліджували такі науковці, як: В. Андрущенко, Г. Васянович, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай, Н. Ничкало, М. Романенко, П. Саух. В їхніх дослідженнях обґрунтовано сутність освітніх інновацій як важливого чинника зміцнення демократичних засад в освіті, її особистісної орієнтації, утвердження духовних цінностей національної освіти. Виступаючи концептуальною основою нової освітньої парадигми, гуманізація стала важливою умовою ефективності управління інноваційними процесами, а гуманістичний підхід – складовою всіх управлінських технологій.

Вивчення сутності інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) навчання та особливостей використання їх у навчальному процесі розглядали такі науковці, як М. Анісімова, В. Біков, І. Булах, В. Глушков, Р. Гуревич, В. Заболотний, А. Єршов, М. Жалдак, М. Кадемія, Є. Клементьєва, В. Ключко, В. Лавринєць, Ю. Машбиць, В. Монахов, Н. Морзе, О. Пехота, І. Підласий, Є. Полат, І. Синельник, С. Смирнов, О. Співаковський, В. Сумський, О. Шестопалюк та ін. Нині застосування ІКТ на заняттях у вищих навчальних закладах є дуже актуальним.

У нинішніх умовах значно розширилися можливості зацікавленої, професійно орієнтованої взаємодії викладача та студента завдяки новим формам організації навчальної діяльності – індивідуальній і самостійній роботі та використанню методів активного навчання (МАН), таких, як ділові ігри, тренінги, проекти, історії з життя, дискусії тощо. В будь-якому варіанті кожний учасник акту взаємодії має безліч можливостей більшою чи меншою мірою реалізувати свою суб'єктну активність, продемонструвати позицію, виявити ставлення.

Мета статті полягає в тому, щоб розкрити відповідність поняття інноваційних педагогічних технологій, основні методологічні вимоги, яким має відповідати будь-яка інноваційна технологія навчання.

Виклад основного матеріалу. Застосовуючи МАН у проведенні занять зі студентами, викладачеві слід брати до уваги деякі психологічні особливості студентського віку. Часто у студентів виникає страх, що в процесі використання інтерактивних методів виявиться їхня неграмотність порівняно з іншими студентами, що на тлі однокласників вони будуть виглядати гіршими. Водночас студентів турбують сумніви щодо своїх здібностей, що гальмує проведення занять із застосуванням інтерактивних методів навчання, котрі передбачають активність учасників, вільний виклад власних думок та відстоювання позицій. Як бачимо, під час такої організації навчання на перший план виходить майстерність викладача, здатність його мотивувати до активної роботи в аудиторії, що є тим ключем, який допоможе у подоланні бар'єру страху та невпевненості [1, с. 178].

Використання методів активізації в процесі навчання дає змогу реалізувати такі принципи сучасних концепцій викладання: проблемності, вихідним пунктом процесу навчання має бути постановка проблеми з реального життя, яка пов'язана з інтересами й потребами тих, хто навчається; погодженості та системності цілей навчання: вчення, що має за мету зміну поведінки, охоплює всі аспекти ділової компетентності (зміна поведінки студента можлива лише за його ініціативи); орієнтованості на наявний досвід: ефективне навчання мож-

ливе лише за опори на наявний досвід, що вимагає гнучкості концепції навчання та дає змогу врахувати досвід студентів; націленості на самонавчання: за результати навчання, в першу чергу, відповідальність несуть студенти, а викладач лише допомагає; професійної орієнтованості: орієнтація на практичне використання одержаних умінь є ключовим елементом концепції навчання; зворотного зв'язку: студенти постійно одержують оцінку успішності своїх дій [8].

Методи активного навчання: проблемне викладення матеріалу, евристична бесіда, творча пошукова робота, кейсовий метод, ситуаційна методика кейс-стаді, мультимедійні лекції, сучасні мережеві технології, використання інтерактивних технологій, створення відеокурсів, електронних бібліотек, розміщених на відповідних серверах, за рахунок яких можуть бути частково компенсовані потреби в науково-методичній літературі, електронні підручники [2].

Сучасний етап розвитку суспільства розглядається як перехід від індустріального до інформаційного суспільства XXI століття.

«Виклики» інформаційного суспільства різноманітні та висувають певні вимоги до системи освіти. Остання має орієнтуватися на нові умови сучасної соціокультурної ситуації, коли все більший вплив і поширення набуває інформація, котра в різних видах і формах надає майбутнім фахівцям переробної харчової промисловості в аграрному коледжі можливість працювати в інтерактивному режимі, реалізовувати свої творчі ідеї у віртуальному і реальному просторі. Це значною мірою зумовлено різким розвитком ІКТ, зміною якісних характеристик інформаційного середовища: доступності, способів поширення і розподілення, відкритості, структури подання інформації. Система освіти в цьому контексті має враховувати істотно зростаючу міру зацікавленості інформаційного суспільства в тому, щоб його громадяни були здатні оцінювати, структурувати й інтерпретувати одержану інформацію, самостійно активно діяти та приймати рішення на її основі.

Для багатьох означень поняття методів навчання характерним є їх визначення як засобів взаємопов'язаної діяльності викладача і студентів, спрямованої на оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками, їхнє виховання і розвиток у процесі навчання. Різноманітність методів породжує в студентів зацікавленість до навчально-пізнавальної діяльності та мотивованого ставлення до неї [7].

Поняття «інноваційна освіта» в літературі розглядається як двохолюсна конструкція: низка авторів розглядає інновації з точки зору філософсько-теоретичної, інші – описують раціоналізацію навчального процесу за рахунок використання будь-якого чинника, наприклад, МАН або технічних засобів навчання. А тим часом сенс освітніх інновацій полягає в їх прикладному характері: вони покликані формувати інноваційну здатність мислення випускника ВНЗ. Умови життя, що стрімко змінюються, спонукають суспільство й освіту як його частину по-новому поглянути на те, що називають «людським капіталом». Саме професійна школа покликана розробити механізми і технології формування інноваційного мислення. Технології служать ланкою між теорією і практикою, вищою освітою й життям, їх можна вважати тим каналом, яким професійні знання транслюються в систему навчання. Отже, під інноваційною вищою освітою ми розуміємо освіту, яка заснована на нових знаннях й інноваційній динаміці. Російський науковець О. Савельєв під інноваційною динамікою розуміє логічну послідовність технологій перетворення нових знань у технічну або

соціально реальність, перетворення наукових знань на товар або послугу. Характерні властивості інноваційної освіти – *антропоцентризм, самоврядування, професіоналізм* [9].

У сучасному розумінні педагогічної технології науковці виділяють кілька сутнісних ознак цього поняття: постановка цілі та її максимальне уточнення; визначення змісту навчання відповідно до цілі, завдань; визначення методів і форм навчальної діяльності студентів; визначення методів і форм роботи викладача; орієнтація цілі, змісту, методів, форм навчання на гарантоване досягнення результатів; оцінка поточних результатів, корекція навчання, спрямована на досягнення мети; підсумкова оцінка результатів.

Як зазначала Н. Мойсеюк, основна функція педагогічної технології полягає в тому, щоб сконструювати і реалізувати такий навчальний процес, який гарантує досягнення поставленої мети [6, с. 290-292].

Друга половина ХХ століття ознаменувалася тим, що в більшості країн світу виникла потреба розв'язання проблеми інформаційної кризи. Ця криза, що виникла в розвинених країнах у 50-тих роках ХХ століття, проявилася, наприклад, у неухильному експоненціальному зростанні документальної інформації. Так загальна сума інформації, що створена людством, щорічно подвоюється. Орієнтуватися в такому нестримно зростаючому потоці інформації – надзвичайно важко. З іншого боку, збільшення інформації це не біда, а велике благо. Знання – найцінніший продукт, який має в своєму розпорядженні людство, найнадійніше джерело науково-технічного і соціального прогресу. Проте загальний обсяг інформації не тотожній обсягу нових знань. Якщо графічно порівняти зростання дійсних наукових і технічних результатів та документальної інформації, то одержимо дві криві: першу – досить полого, а іншу – що значно швидше піднімається вгору. Отже, людині ХХІ століття необхідно вміти орієнтуватися в інформаційному потоці, що обрушується на неї, знаходити потрібну для неї інформацію, використовувати її для одержання нових знань.

Заходи щодо подолання інформаційної кризи прийнято називати процесом інформатизації суспільства. Результатом цього процесу є суспільство нового типу, так зване, інформаційне суспільство [4]. Якщо в індустріальному суспільстві значна частина людей занята в індустріальній (промисловій) сфері, то в інформаційному суспільстві понад 80 % працездатного населення буде заняте в інформаційному сервісі та в інформаційній індустрії, беручи участь в процесах збирання, накопичення, зберігання, оброблення та реалізації інформації. Очевидно, що таке радикальне перетворення суспільства породжує цілий комплекс проблем перехідного періоду. Серед них можна виділити філософські, політичні, економічні, екологічні, юридичні, соціальні, культурні, психологічні, педагогічні тощо. Всі ці проблеми тісно взаємозв'язані між собою. Наприклад, психологічна адаптація особистості в умовах інформаційного суспільства неможлива без належного її соціального, юридичного, політичного захисту [5]. Однією з ключових проблем цього комплексу є створення такої системи освіти і виховання особистості, котра належним чином готувала б її до життя в інформаційному суспільстві.

Найважливішим засобом інформатизації суспільства є інноваційні технології. Проте необхідно відзначити, що в інформаційному суспільстві значна частина людей буде занята не стільки в процесах, що використовують будь-які технології, скільки в процесах створення та реалізації нових технологій. Саме поняття «технології», походить від двох грецьких слів *techne* і *logos*, що дослівно означає деяке поняття (вчення) про процес. Звідси ясно, що поняття технології тісно пов'язане з поняттям процесу. Під процесом розумітимемо послідовну зміну тісно зв'язаних і, що закономірно слідує один за іншим станів (етапів, стадій), що є безперервним рухом відповідно до обраної людиною стратегії, спрямованої на досягнення поставленої мети, і що реалізується у вигляді певної сукупності дій, які використовують сукупності різних способів, засобів, методів і прийомів. У свою чергу, під технологією розумітимемо сукупність знань про проведення тих або інших процесів. Розвиток технологій може проходити як еволюційно, так і новаторським чином. Й очевидно, що саме інноваційні технології (*innovatio* (лат.) – відновлення, зміна, нововведення), тобто технології, котрі не є простим еволюційним розвитком старих технологій, а є новаторськими, в тому сенсі, що істотно змінюють зміст різних видів діяльності в навчально-виховному, соціально-культурному, економічному і т.д. процесі, є засобом інформатизації суспільства, а також предметом і засобом процесів навчання і виховання в інформаційному суспільстві.

У вітчизняній літературі значний час проблеми інновацій розглядалися в площині економічних досліджень. Проте дати якісну характеристику інноваційним процесам в суспільстві неможливо лише в рамках економічної теорії, що дозволяє використати в дослідженні цих процесів сучасні досягнення у сфері науки.

Висновки. Інноваційні технології в екологічній освіті розглядаються нами як засіб, за допомогою якого може бути реалізована система екологічної освіти.

У результаті використання в освітньому процесі інноваційних технологій можна досягти таких результатів: викликати в студентів – майбутніх молодших спеціалістів переробної харчової промисловості стійку мотивацію до навчальної діяльності, здатність до рефлексії й самооцінювання свого прогресу (почуття професійно-екологічної компетентності), прояв вихованцями ініціативи та повноцінну їхню самореалізацію.

Серед усього різноманіття сучасних освітніх технологій, було виокремлено такі технології, регулярне і системне застосування, яких дозволяє повноцінно реалізувати екологічну освіту.

Необхідність використання ІКТ в екологічній освіті очевидна і незаперечна. Людина, котра уміло й ефективно володіє технологіями й інформацією, має інший, новий стиль мислення, принципово інакше підходить до оцінювання професійно-екологічної проблеми, що виникла, та способів її подолання, до організації своєї діяльності. ІКТ в рамках екологічної освіти допускають використання комплексу техні-

чного, навчально-методичного, програмного й організаційного забезпечення на комп'ютерній основі та цифрових освітніх ресурсів, до яких відносяться комп'ютери, інтерактивні дошки, принтери, проекційні пристрої, пристрої для введення графічної інформації, цифрові підручники.

Список літератури: 1. *Артемчук Віолета. Використання андрагогічних принципів навчання під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін в економічному вищому навчальному закладі / Віолета Артемчук // Вісник львів. ун-ту. – Серія педагог. – 2009. – Вип. 25. – Ч. 3. – С. 176-182.* 2. *Бондарчук Н. В. Інноваційні технології в освіті / Н. В. Бондарчук, О. І. Булейко // Педагогічний альманах. – Вип. 9. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу : http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/pedalm/texts/2011_9/037.pdf.* 3. *Ващенко Л. М. Регіональне управління інноваційними процесами загальної середньої освіти : [навч. пос.] / Леонід Ващенко. – К. : Вид-во поліграф. центр «Тираж», 2005. – 30 с.* 4. *Всероссийская конференция «Будущее России – создание информационного общества XXI века» [Электронный ресурс]. – Доступ к ресурсу : <http://www.iis.ru/events/20010320/index.html>.* 5. *Кузнецов В. В. Проблема психологической адаптации личности в информационном обществе / В. В. Кузнецов // Вестник Тамбовского университета. – Серия : Естественные и технические науки. – 2002. – Т. 7. – Вып. 1. – С. 64-65.* 6. *Мойсеюк Н. Є. Педагогіка [навч. посіб.] / Мойсеюк Н. Є. – К. : ВАТ «БКФ», 2007. – 656 с.* 7. *Петрук В. А. Ретроспективний аналіз інноваційних методів навчання / В. А. Петрук, Н. О. Андрущенко, О. П. Прозор // IX Міжнар. наук.-практ. конф. „Гуманізм та освіта”. – 2008. – Вид-во ВНТУ „Універсум-Вінниця”. – 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Petruk.php>.* 8. *Рибак Н. І. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів / Н. І. Рибак. – [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/13690/9.* 9. *Савельев А. Я. Инновационное образование и научные школы / А. Я. Савельев // Вестник высшей школы. – 2000. – № 3. – С. 15-18.*

Bibliography (transliterated): 1. *Artemchuk Violeta. Viktoristannja andragogichnih principiv navchannja pid chas vivchennja psihologo-pedagogichnih disciplin v ekonomichnomu viwomu navchal'nomu zakladi / Violeta Artemchuk // Visnik l'viv. un-tu. – Serija pedagog. – 2009. – Vip. 25. – Ch. 3. – S. 176-182.* 2. *Bondarchuk N. V. Innovacijni tehnologii v osviti / N. V. Bondarchuk, O. I. Bulejko // Pedagogichnij al'manah. – Vip. 9. [Elektronnij resurs]. – Dostup do resursu : http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/pedalm/texts/2011_9/037.pdf.* 3. *Vawenko L. M. Regional'ne upravlinnja innovacijnimi procesami zagal'noї sereďn'oї osviti : [navch. pos.] / Leonid Vawenko. – K. : Vid-vo poligraf. centr «Tirazh», 2005. – 30 s.* 4. *Vserossijskaja konferencija «Buduwee Rossii – sozdanie informacionnogo obwestva XXI veka» [Jelektronnyj resurs]. – Dostup k resursu : <http://www.iis.ru/events/20010320/index.html>.* 5. *Kuznecov V. V. Problema psihologicheskoi adaptacii lichnosti v informacionnom obwestve / V. V. Kuznecov // Vestnik Tambovskogo universiteta. – Serija : Estestvennye i tehniczeskie nauki. – 2002. – T. 7. – Vyp. 1. – S. 64-65.* 6. *Mojsejuk N. Є. Pedagogika [navch. posib.] / Mojsejuk N. Є. – K. : VAT «BKF», 2007. – 656 s.* 7. *Petruk V. A. Retrospektivnij analiz innovacijnih metodiv navchannja / V. A. Petruk, N. O. Andruwenko, O. P. Prozor // IX Mizhnar. nauk.-prakt. konf. „Gumanizm ta osvita”. – 2008. – Vid-vo VNTU „Universum-Vinnicja”. – 2008 r. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu do statti : <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Petruk.php>.* 8. *Ribak N. I. Metodi aktivizacii navchal'no-piznaval'noї dijaln'nosti studentiv / N. I. Ribak. – [Elektronnij resurs]. – Dostup do resursu: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/13690/9.* 9. *Savel'ev A. Ja. Innovacionnoe*

obrazovanie i nauchnye shkoly / A. Ja. Savel'ev // Vestnik vysshej shkoly. – 2000. – № 3. – S. 15-18.

С.М. Лутковська

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ПЕРЕРОБНОЇ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В АГРАРНОМУ
КОЛЕДЖІ**

У статті розкрито відповідність поняття інноваційних педагогічних технологій, основні методологічні вимоги, яким має відповідати будь-яка інноваційна технологія навчання.

С.М. Лутковская

**ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОЛОГИЧЕСКОМ ОБРА-
ЗОВАНИИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПИ-
ЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В АГРАРНОМ КОЛЛЕДЖЕ**

В статье раскрыто соответствие понятия инновационных педагогических технологий, основные методологические требования, которым должна отвечать любая инновационная технология образования.

S.M. Lutkovska

**INNOVATIVE TECHNOLOGIES ARE IN ECOLOGICAL EDUCA-
TION OF FUTURE SPECIALISTS OF PROCESSING FOOD INDUSTRY IN
AGRARIAN COLLEGE**

Accordance of concept of innovative pedagogical technologies, the basic methodological requirements that any innovative technology of studies must answer, is exposed in the article.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2012

УДК 378.147.111.041:004.9

Сомова О.Н.

г. Харьков, Украина

**ОБУЧАЮЩИЕ КОМПЬЮТЕРНЫЕ ПРОГРАММЫ ПО УКРАИНСКОЙ
ЛИТЕРАТУРЫ ДЛЯ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ВУЗОВ**

Постановка проблемы и актуальность исследования. Мировой процесс перехода от индустриального к информационному обществу, а также социально-экономические изменения, которые происходят в Украине, требуют существенных изменений во многих сферах деятельности государства. В первую очередь это касается реформирования образования. Стремительное развитие новых компьютерно-информационных технологий и внедрение их в Украине за последние годы наложили существенный отпечаток на развитие личности студентов, на весь процесс обучения и воспитания в высшей школе. Использование в обучающем процессе компьютерной техники выводит на качественно новый уровень процесс подготовки конкурентоспособных специалистов. Но при этом нужен и новый подход к процессу обучения. Поэтому вопрос о формировании медиакомпетентности всех участников обучения особенно актуально.

В настоящее время проходит активная компьютеризация учебных заведений и учебного процесса. В связи с этим становится ощутимой нехватка